

Nr 40.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående livränta till
A. Magnusson; given Stockholms slott den 4 januari 1955.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Hedlund

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att hemmansägaren A. Magnusson, vars hustru blivit bragt om livet av en på Källshagens sjukhus i Vänersborg intagen, av familjen Magnusson vårdad patient, skall så länge han lever ogift äga uppbära en livränta å 1 800 kronor om året, dock längst intill dess hans yngsta barn i äktenskapet med den avlidna uppnått 16 års ålder.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, fråga om livränta till A. Magnusson.

Förslag

Med skrivelse den 19 februari 1954 har *medicinalstyrelsen* överlämnat en av hemmansägaren A. Magnusson, Manhem, Väne-Åsaka, Älvsborgs län, i en den 20 augusti 1952 dagtecknad skrift gjord framställning om ersättning för avlönande av en husföreståndarinna tills dess att Magnussons yngste son, född den 14 februari 1948, fyllt 18 år. Som skäl för ansökningen har Magnusson anfört, att hans hustru blivit bragt om livet av en på Källshagens sjukhus i Vänersborg intagen patient, vilken varit omhändertagen i familjevård av Magnusson.

Medicinalstyrelsen har i sin skrivelse anfört i huvudsak följande.

Den 9 augusti 1952 misshandlade i familjevård överflyttade patienten vid Källshagens sjukhus i Vänersborg Åke Erik Karlsson husmodern i familjevårdshemmet Ruth Asta Magnusson så svårt att hon kort därefter avled.

Jämlikt 88 § stadgan den 19 september 1929 angående sinnessjukvården i riket må för vid statens sinnessjukhus intagna, stillsamma och renliga sinnessjuka, vilka anses kunna vistas utom sjukhuset utan fara för annans personliga säkerhet eller eget liv, anordnas vård i enskilt hem (kontrollerad familjevård). Enligt ett den 15 och 20 mars 1939 träffat avtal mellan direktionen för Källshagens sjukhus och Magnusson hade denne åtagit sig att för sådan vård mottaga högst två manliga patienter vid sjukhuset.

Åke Erik Karlsson straffrifyklarades den 2 augusti 1951 jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen efter att ha misshandlat sin moder och intogs den 28 september 1951 för vård på Källshagens sjukhus. På föranstaltande av sjukvårdsläkaren därstädes S. Hermansson överflyttades han den 4 mars 1952 i familjevård och placerades den 22 april samma år hos familjen Magnusson.

Medicinalstyrelsens disciplinnämnd har med anledning av dråpet genom beslut den 12 februari 1953 uttalat följande.

»Utredningen giver vid handen, att Karlsson sedan början av år 1952 varit föremål för prövning i friare vårdform och varit utackorderad i familjevård sedan början på mars månad utan att därvid någon anledning till anmärkning mot hans uppträdande förefunnits. Handlingarna utvisa vidare, att Karlsson ur psykiatrisk synpunkt varit ett svårbedömt fall. Med hänsyn härtill finner disciplinnämnden den felbedömning av fallet, som Hermansson gjort sig skyldig till, icke vara av sådan art att den för honom bör medföra ansvar. På grund härav föranleder vad i ärendet förekommit icke någon disciplinnämndens åtgärd.

Emellertid vill nämnden framhålla, att det i ett fall som detta varit av omständigheterna påkallat, att vårdnadshavaren blivit närmare upplyst om de tendenser till aggressivitet som Karlsson tidigare visat.»

Landsfogden i Älvsborgs län har genom resolution den 28 augusti 1952 beslutat, att, då Karlsson enligt intyg av överläkaren vid Källshagens sjukhus begått ifrågavarande dråp under inflytande av sinnesslöhet och han fortfarande vore i behov av vård å sinnessjukhus, ärendet icke skulle föranleda till vidare åtgärd.

Då Karlssons överflyttande i familjevård, såvitt utredningen giver vid handen, icke kan lastas den för beslutet ansvarige tjänstemannen som försummelse, synes Magnusson icke äga möjlighet att på rättslig väg utfå någon ersättning.

Beträffande frågan, huruvida Magnusson bör tillerkännas bidrag av statsmedel till avlöande av en husföreståndarinna, har medicinalstyrelsen anfört.

I kontrollerad familjevård omhändertagen sjuk är fortfarande inskriven vid sjukhuset och vårdavgift för honom utgår på samma sätt som för å sjukhuset vårdade patienter. Enligt 91 § ovannämnda stadga skall han minst en gång i månaden besökas av läkare vid sjukhuset. Därjämte skall tillsyn minst en gång i veckan ske genom därtill förordnad befattningshavare. Vidare skall sjukjournal rörande honom föras. Hans vårdnadshavare får dock anses ha visst ansvar för patientens vård. För Karlssons vård har Magnusson icke mottagit någon ersättning av sjukhuset. Han har däremot till Karlsson som ersättning för dennes arbete i jordbruket utbetalat 10 kronor i veckan, varjämte han till sjukhuset för Karlssons räkning inbetalat 30 kronor i månaden.

Den förmån av relativt billig arbetskraft, som Magnusson härigenom åtnjutit, kan givetvis icke kompensera de risker, som kunna vara förenade med att mottaga familjevårdspatienter. Styrelsen anser det därför rimligt, att staten i ett fall som det förevarande träder emellan och ersätter de merkostnader, som förorsakas av dylik patient. Styrelsen får därför tillstyrka, att Magnusson medgives viss ersättning av statsmedel. Ersättningen bör enligt styrelsens mening givas formen av årlig livränta till Magnusson så länge han lever ogift, dock längst till dess hans yngsta barn i äktenskapet med den avlidna uppnått 16 års ålder. Med hänsyn till omständigheterna i fallet finner styrelsen skäligt föreslå, att sådan livränta utgår med 1 800 kronor för år. Styrelsen vill nämna, att månadslönen till hushållerska på orten enligt från arbetsförmedlingen i Vänersborg under hand inhämtad uppgift f. n. uppgår till 200—250 kronor.

Därest styrelsens förslag om beredande av livränta åt Magnusson icke vinner statsmakternas bifall, torde böra övervägas att tillerkänna honom

en engångsersättning för de kostnader, som varit förenade med dödsfallet. Enligt handlingarna bilagt utdrag av bouppteckning uppgingo begravningskostnaderna och kostnaderna för gravvård m. m. till 4 232 kronor 75 öre.

Medicinalstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att från det under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m. må till A. Magnusson utgå livränta med 1 800 kronor för år fr. o. m. den 1 september 1952 räknat så länge han lever ogift, dock längst intill dess hans yngsta barn i äktenskapet med den avlidna uppnått 16 års ålder, med iakttagande att å den sålunda bestämda livräntan icke må åtnjutas någon sådan tilläggsförmån som enligt gällande bestämmelser eljest tillkommer pensionstagare.

Av vid medicinalstyrelsens skrivelse fogade handlingar framgår, att Magnusson — förutom ovannämnda barn — har ytterligare två barn, födda resp. 1940 och 1942, att den i anledning av ifrågavarande dödsfall upprättade bouppteckningen utvisar en behållning av i runt tal 34 900 kronor samt att Karlsson åtnjuter folkpension och har endast obetydliga privata tillgångar (den 23 augusti 1952 111 kronor).

Yttrande

Statskontoret tillstyrker med hänsyn till föreliggande omständigheter, att Magnusson erhåller en årlig livränta med belopp och under förutsättning som medicinalstyrelsen föreslagit. Ämbetsverket anser tillika skäligt, att Magnusson såsom ersättning för kostnaderna i samband med hustruns begravning tillerkännes ett engångsbelopp av 3 000 kronor.

Departementschefen

Av utredningen i ärendet framgår, att Åke Erik Karlsson den 2 augusti 1951 straffriförklarats efter att ha misshandlat sin moder och den 28 september 1951 intagits för vård på Källshagens sjukhus i Vänersborg. Karlsson har därefter på föranstaltande av vederbörande sjukvårdsläkare den 4 mars 1952 överflyttats i familjevård och den 22 april samma år placerats hos hemmansägaren A. Magnusson, Väne-Åsaka i Älvsborgs län. Den 9 augusti 1952 berövade Karlsson genom misshandel A. Magnussons hustru livet.

Medicinalstyrelsens disciplinnämnd har uttalat, att Karlsson ur psykiatrisk synpunkt varit ett svårbedömt fall samt att den felbedömning av fallet, som sjukvårdsläkaren gjort sig skyldig till, ej vore sådan, att den för honom borde medföra ansvar. Disciplinnämnden har emellertid påpekat, att Magnusson bort bliva upplyst om de tendenser till aggressivitet, som Karlsson tidigare ådagalagt.

Landsfogden i Älvsborgs län har beslutat att, då Karlsson enligt intyg av överläkaren vid Källshagens sjukhus begått ifrågavarande dråp under inflytande av sinnesslöhet och fortfarande vore i behov av vård på sinnessjukhus, ärendet ej skulle föranleda vidare åtgärd.

Enligt vad handlingarna utvisar, åtnjuter Karlsson folkpension och har endast obetydliga privata tillgångar.

Ersättning har av Magnusson yrkats för avlönande av en husföreståndarinna att förestå hushållet för honom och hans tre barn intill dess det yngsta barnet fyllt 18 år.

Frågan om det allmännas skadeståndsansvar utreds f. n. av en särskild kommitté. Resultatet av denna utredning bör självfallet icke föregripas. Utan att taga ställning till den principiella frågan om ersättning bör utgå i fall av denna natur anser jag emellertid med hänsyn till de föreliggande omständigheterna i likhet med statskontoret och medicinalstyrelsen skäligt, att Magnusson tillerkännes en ersättning av statsmedel i form av livränta. Denna torde böra bestämmas till 1 800 kronor för år och utgå fr. o. m. 1 september 1952 så länge Magnusson lever ogift, dock längst intill dess hans yngsta barn i äktenskapet med den avlidna uppnått 16 års ålder. Å livräntan bör icke utgå sådan tilläggsförmån, som enligt gällande bestämmelser eljest tillkommer pensionstagare. Kostnaden för livräntan synes böra bestridas från förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Vad angår det framförda förslaget om att tillerkänna Magnusson en engångsersättning för kostnaderna i samband med hustruns begravning synes Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande äga att med anlitan av omkostnadsanslaget för statens sinnessjukhus besluta om ersättning. Beslut i denna fråga har ännu ej fattats.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. må räknat fr. o. m. den 1 september 1952 till A. Magnusson utgå årlig livränta med 1 800 kronor så länge han lever ogift, dock längst intill dess hans yngsta barn i äktenskapet med hans avlidna hustru uppnått 16 års ålder, med iakttagande av att å den sålunda bestämda livräntan icke må åtnjutas någon sådan tilläggsförmån, som enligt gällande bestämmelser eljest tillkommer pensionstagare.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Torsten Jeppsson